

Dissertatio medica inauguralis de requisitis bonae nutricis ... / [Johann Sebald Holl].

Contributors

Holl, Johann Sebald, 1670-
Stahl, Georg Ernst, 1660-1734.
Universität Halle-Wittenberg.

Publication/Creation

[Halae] : Typis Christoph. Andreae Zeitleri, [1698]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/kafszs43>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

AUXILIANTE MEDIATORE SUMMO!

DISSERTATIO MEDICA INAUGURALIS

De

REQVISITIS BONÆ NUTRICIS,

Quam

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,
DOMINO

FRIDERICO WILHELMO,
ELECTORAT. BRANDENB. HÆREDE, &c. &c.

Jussu Gratiſſæ Facultatis Medicæ,

Sub PRÆSIDIO

Viri Nobilissimi, Amplissimi, Excellentissimi & Experientissimi

DN. GEORGII ERNESTI STAHL

Med. D. & P. P. celeberrimi, h. t. Decani Spectabilis,
DN. PATRONI AC PROMOTORIS ÆTATEM VENERANDI,

PRO LICENTIA

SUMMOS IN ARTE MEDICA HONORES, JURAQUE

ET PRIVILEGIA DOCTORALIA legitimè capeſſendi,

Ad d. XI. Junii M DC XCVIII. horis ante & pomeridianis

Publicæ Eruditorum ventilationi

IN AUDITORIO MAJORI

proponet

JOH. SEBALD HOLL, Hartmansd. Miſn.

HALÆ,

TYPIS CHRISTOPH. ANDREAE ZEITLERI, AC. TYP.

REVERENDISSIMO, SERENISSIMOQUE
PRINCIPI AC DOMINO,
DN.

MAURITIO
WILHELMO,

DUCI SAXONIAE, JULIAE, CLIVIAE ET
MONTIUM, ANGARIAE ET WESTPHALIAE,
POSTULATO ADMINISTRATORI EPISCOPATUS
NUMBURGENSIS, LANDGRAVIO THURINGIAE,
PRINCIPI HENNEBERGICO, COMITI MARCÆ
ET RAVENSBERGI, DOMINO IN RA-
VENSTEIN,

PRINCIPI AC DOMINO SUO GRA-
TIOSISSIMO,

Hoc specimen inaugurale
Subjectissima & humillima devotione consecrat

devotissimus Servus

JOH. SEBALD HOLL.

P R Æ F A T I O.

On dubito fore plerosque, qui hunc meum in tradendis Bonæ Nutricis Requisitis laborem, inutilem omninò judicēt. Nam cū aptissimum credant illud nutrimentum infantibus in lucem editis, quò exactè conveniat cum eò, quò intra uterum spatiò novem mensium educati fuerint, non alia requisita in nutrice exigere docent, quàm ut ipsa illa, quæ per tantum tempus in ventre portaverat ac enutriverat embryonem, natum quoque propriis mammis alat. Nec est quod nihili putes hocce dubium. Quod si enim ingenuè rem fateri haud abnuamus, nullum lac ex conductâ nutrice, utut maximò cum studiò selegerim illam, æquè conveniet ratione texturæ suæ nutrimento in corpore matris suppeditato pusillis, quàm quod fluit è matrum mammis. Nihilominus cū matrum imbecillitas, ægritudinesq; animi ac corporis, vitæ genus, & plura alia contrastent sæpè his earum laudabilibus ausibus, adeò ut omnis labor, ad ritè exornandam hanc spartam ab ipsis, sæpè cum infinitis laboribus ac molestiis, adhibitus, irritus tamen ac frustraneus omninò sit.

Ideo vel in his casibus opus erit de alienâ cogitare Nutrice, ejusq; operam poscere in isthoc charitatis juxtâ ac necessitatis officio. Hæc vero dùm assero, minimè pessimam istam probo consuetudinem, quarundam matrum, quæ sine ullâ causa fonticâ impiè satis infantibus suis subducunt proprias mammas; ipsas enim contra Dei expressa mandata, & Naturæ benignum institutum valde peccare, insuperq; in semetipsas, Rempublicam, & natos summe injurias esse, firmissimè non solum mihi persuasum habeo, sed facilè etiam, si modò propositi ratio id admitteret, probare possem. Veruntamen cùm chartarum angustia, quibus includere hanc dissertationem in animo habeo, haudquaquam prolixum in his me esse sinat, ipsi labori me absque ulteriori verborum ambage accingo, postquam prius Divinum Numen imploraverim, velit his meis conatibus, adesse ac præesse suâ benignissimâ assistentiâ.

§. I.

NE videar à limine statim, ut in proverbio dicitur, aberrasse, & in leges huc usq; in scribendis dissertationibus sanctè observatas, impegisse, ante omnia, quid *Nutricis*, cujus *Requisita* traditurus sum, nomine mihi veniat, exponendum est. Observo verò accipi vocem hanc à *Catull. Arch. Epigram. 59. 4.* Pro *Mamma*, quâ nutritur lactens à lactante ita enim de *Nupti. Pel. & Tbet.*

*illaq; atq; alia viderunt luce marinas
Mortales oculis nudato corpore nymphas
Nutricum tenuis extantes ex gurgite cano.*

Aliis *nutrix*, subintelligendo *Terra*, pro *Seminario* accipitur juxta *Budeum*, in quò tenella adhuc *semina* depanguntur & deponuntur; Ita enim *Plin. lib. XVII. cap. 10.* omnia ea, sc. semina, non statim moris est in *sua* locari *terra*, sed prius *nutrici* dari, atque

atque in seminariis adollescere, iterumque migrare. *Platoni* Lib. III. de Republ. *nutrix* est, quæ infantes instituit; hinc idem Auctor *Chironem Achillis* vocat nutritium, ideò quòd Medicinam ipsum docuerit. At enim neutra harum acceptionum nostra est, qui potius sub *nutricibus*, eas intelligimus foeminas, quæ recens natos infantes *mammis* suis *alunt*, usque donec robustiores facti, educari alimentis solidioribus possunt. Nostratibus vocantur, *Ammen* vel *Saugammen* / h. e. *altrices*; verbum enim *Ammen* / in Saxonia inferiori & Belgiâ idem significat, ac Latinis *alere* aut *pascere*, inde etiam ipsis *Ammen* / vel prout alii efferunt *Sannt* / *pascuum* au lit.

§. II.

Minimè verò hic morosum agam *Criticum*, verbumque hoc cribrabo, more quorundam, qui minùs Latinum *nutricis* vocabulum clamitant, cùm masculinum sit *nutritor*, unde *nutrix* descendit, ex eò putant, non aliud nasci posse foemininum, quàm *nutritrix*. Sed cùm *Priscianus*, *Terentius*, *Cicero*, *Virgilius*, *Horatius*, *Ovidius* pluresque alii vocem *nutricis* usurpent, & in aliis vocibus concisio mediæ Syllabæ, v. g. dùm dicimus *bobus* pro bovibus, sæpè fiat, tertio *Medicus* ego, magis de nucleo quàm cortice sim sollicitus, veniam mihi polliceor *nutricis* vocem loco nutritricis usurpanti.

§. III.

Sic patet, ni fallor, significatus *nutricis*, adeoque explicandus etiam est titulus *Requisitorum*; paucis. Requiro idem est ac postulo, cupio, desidero; adeoque *requisitum* est, quod ad aliquid desideratur vel pertinet. Ista verò, quæ ad aliquid pertinent, pertinent vel *ad esse* ejus, vel *ad benè esse*; priora faciunt ad rei *naturam*, posteriora ad rem istam *condecorandam* & exornandam. Dùm itaque in animo est, *Requisita Nutricis Bonæ* in subsequen- tibus tradere, dicendum mihi veniet ante omnia de iis conditionibus, quæ ad ipsius Lactationis *essentiam*, adeoque absolutè, desiderantur, reliqua enim, quæ ad opus hoc ritè & commodè exornandum faciunt, in præsentiarum vel planè non, vel obiter saltem, & quasi in parenthesis, attingam.

Inter ea igitur, quæ *absolutè* ad lactationem requiruntur, sunt, ut nutrix *organis, lactis elaborationi & suctioni* aptis, sit debitè instructa; *materiamq;* necessariam possideat, pro lactis elaboratione. Veniant propterea omnium primò ad Examen bina illa globosa, alba & mollia corpora, utrique pectorali musculo imposita, intùs ex *glandulis conglomerationis*, molli pinguedine cinctis, *tubulisq;* *lactigerulis* exstructa, ac *papillis* in illorum acuminatâ parte exornata, quæ unò verbò *Mammæ* vocantur, utpote in quibus, tanquàm in laboratoriiis elegantissimis à naturâ præparatur lac. Bina sunt hæc corpora solenniter, sufficiuntque omnino prò tantâ copiâ humoris hujus secernenda, ut infans sufficienter, imò & gemelli, si urgeat necessitas, ipso nutriri possint.

§. V.

Tantum autem abest, semper *utramq;* mammam nutrices aptam experiantur fundendo lacti genuino, quin annotatum sit à Lyser. in Obs. 17. Cultro Anatom. annexis: Infantem ex *dextrâ* mamma sugentem lac, semper pessimè se habuisse, secùs si sinistram sollicitaret. Nec unica hæc est nostro favens asserto observatio; simile enim quid frequenter in illis nutricibus observare licet, quæ *primâ* vice mammas sugendas tradunt infantibus, ante sc. quàm *ostia papillarum, tubulig;* lactiferi, debitè per suctionem ampliantur. Imò frequentius adhuc hoc ipsum annotatur, si forsan *una* ex mammis, vel nuper, vel olim, suppurationem admisit. *Glandule* enim secretoriæ, juxta ac *tubuli* lac vehentes, consolidatione ineptâ *angustati* vel penitus obstructi, liberum transitum non concedunt fluido huic, unde à *morâ* diuturniore, quam trahere in his locis cogitur, facilè posthac contaminatur istud. Quapropter hæ nutrices atro carbone meritò notantur, utpotè quæ penuriâ laborant commodi ab ipsis desiderati.

§. VI.

Sed peiores longè sunt, quæ penitus istò carent, h. e. quarum mamma nunquàm turgescere lacte observantur, qualia subiecta non sparsim solum hinc & inde reperiuntur, sed dantur integræ civitates imò regiones causario tali defectu laborantes. Nam dum

dùm nobiles matronæ, servientes voluptariæ vitæ, fugiunt incommoda, quæ talis infantum alitura adfert, arescunt tandem & exsiccantur penitus organa lactationi destinata. Et cùm simiarum adinstar cives quoque & privatæ mulieres, nobilium mores etiam atque etiam affectant, fit tandem, ut ad *filiæ earum*, & *neptes*, *mammæ* isthoc transplantetur vitium, & apud omnes penè lactationis impotentia abeat in naturam, haud absimili ratione ac *macrocephalorum* ab Hippocrate commemoratorum, & *pedum acuminatorum* apud *Chinenses* foeminas, & *Hispanas*, quæ primitus artificiosis *fasciis*, partibus his injectis, ab avis & proavis magnò labore conciliabantur, in posteris autem à naturâ errante producuntur, conf. *Pechl. Obs. Physico-Medicarum pag. 107.* Nam quid aliud efficiet puellarum quarundam *continua & arcta* mammæ papillarumque *constrictio*, à teneris unguiculis pro conciliandâ & conservandâ corporis gracilitate, per thoraces balenatos facta, quàm quod ad molem debitam exsurgere haud possint mammæ, sed coalescant potius *tubuli* interni ab hac *externâ* causâ.

§. VII.

Mittamus proinde & has, quibus natura necessarium hunc ad lactis genesis apparatus planè *denegavit*, operam enim omnem oleumque, ut in proverbio est, in emendandis his vitiis, perdes certò, cùm impotentia hæcce, quæ olim *arbitrii* res erat, nunc facta sit *necessitatis*. Ast difficile innotescit hoc illorum vitium à *priori*, cum debitâ magnitudine mammæ hujusmodi *inertes* subindè appareant, Nihilo seciùs *graciles*, *depressa*, planèque *extenuata* visuntur frequentius, ita ut à *virorum* mamillis vix quicquàm differant. Cautè tamen hic procedendum, nec temerè ex solâ *gracilitate* mammæ, rejiciendæ à lactatione sunt foeminae; cùm in subjectis *junioribus*, & quæ *primâ vice* hanc spartam ornant, solâ *suctione* humorum affluxus concitetur, cum tantò augmentò & intumescentiâ harum partium de die in diem, ut inopes has in mammis, brevi post egregiè cernamus *mammatas*.

§. VIII.

Quod si igitur usque adeò judicanda est, ex collum horum
lacti

lactifluorum facie externâ, ad lactandum habitudo, magis erit suspecta nimia & insignis illorum moles. Paradoxum hoc videbitur, cum communiter ex amplitudine officinarum commodè in iis opera posse perfici suspicemur: Insuperque frequenti observatione constet, *obesulas* foeminas longè majorem reddere copiam lactis præ *gracilibus*, quod à *Conring.* in suo *de Lacte* Tractatu annotatum quoque video. Veruntamen his non obstantibus manet sententia inconcussa, stat enim à partibus meis tam *Ratio*, quàm *Experientia*. *Ratio* est, quod quò ampliores sint mammae, eò magis à *pinguedine*, glandulis & tubulis lactiferis circumpositæ, *arctentur*, eoque impediatur lactatio. *Experientia* tamen tam frequens est, ut non *lippiis*, & *tonsoribus* sed *obstetricibus* quoque & *aniculis* clinicis, haud incognitus sit iste effectus. Nec obstant, quæ in contrarium adducebantur obesulæ, nam facile totum hoc concedere possumus argumentum salvâ manente thesi, cum *obesulas* inter, & quæ prægrandibus mammis ornatae sunt, differentia intercedat notabilis.

§. IX.

Pergo igitur ad reliqua accidentia mammarum, circa *figuram, colorem & faciem externam*. Ubi notetur, non probandas esse mammas *flaccidas* & pendulas in nutricibus; indicant enim vel *penuriam* lactis, à cujus affluxu sufficienti ad *rigescentiam* usque facile infarciri alias solent: vel suspicionem movent de deficientibus *viribus* naturalibus, seu Tonicò robore: hinc *aniculas* solenniter, & subindè juvenculas *morbosas*, aut quibus morbus gravis saltim imminet, *pendulis* incedere mammis, annotatur. Sunt tamen & quædam foeminae, quæ tali vitio à primâ conformatione laborant, quale quid de *Mauris* & *Americanis* quibusdam foemellis referunt, qui regionum istarum naturalem historiam literarum monumentis consignarunt. Verùm enim verò rarissimè nostris in oris deprehendimus tales, quare etiam nobis haud facilè scrupulum movebunt. Omni proin tempore præferendæ sunt *mammæ duræ* & carnosæ, *mollibus* nimium & *pensilibus*, imprimis si pectori nutricis *amplo* insideant, utpotè in quibus lactis præparatio

tio & elaboratio felicius longè absolvitur, quàm in illis, quibus thorax *angustus*, acuminatus aut depressus, cernitur.

§. X.

Sequitur nunc *color* mammarum, quem quidam Medicorum postulant *album*, venis cœruleis ornatum, talesque reliquis omnibus præferendas esse putant. Verum tamen, utut hæ circumstantiæ indicent *cutis* nitorem, & per consequens *formositatem* nutriticis; non tamen semper ea index est infallibilis boni *lactis*, nec versâ vice, mammae, quæ sub *fusco*, aut *livido* plus minus colore apparent quo ad cutim, ineptæ propterea erunt ad officia! quid enim expectandum esset ab *æthiopicis* foeminis, & quas climatis vitium, vel aëris solisque importunus attactus, cute investit sæpè fatis atricante, aut saltim flavâ.

Color Mammae

§. XI.

Non prætereunda est hæc occasione textura mammarum *nodosa* & *tuberculis* diversis obsita, in quibusdam foeminis se offerens, quæ vitia dum *glandulas* mammarias obstructas, aut alio quopiam malo laborantes, indicant, è consortio *bonarum* nutricum, eò ipsò exturbant has. Non enim credibile est, transcolationem lactis futuram laudabilem, si organa vel inspissatò mucò vel aliâ quâdam fœculentâ & tartareâ materiâ, fuerint infarcta. Potius metuendum est, ex corruptis humoribus, *suctione* infantis pededentim elicitis, noxam mortemque pusionibus accessuram. Nec tandem probare possum *mammæ cicatricibus* horridas. Esto enim laudis signa ex sint in facie & pectore viri, minimè tamen in foeminis ex probari possunt, subtilis enim olim latuisse *ulcera* ex ipsis colligi potest, adeoque non debitè amplius esse constitutam internam conformationem earum, clarè satis innotescet: hinc metuendum, *lac* intus generari non adeò *laudabile*.

Textura Mammae nodosa et tuberculata.

§. XII.

His proinde probè perpensis, inspicere nunc licebit *papillas* seu prominentias istas tubulosas & cribriformes, quæ in *acuminatâ* mammarum parte positæ, *lactifera* vasa à glandulis mammaris prodeuntia, admittunt, quæque infantibus inserviunt, ut per illas ore arreptas, *suctu* elici valeat sapidum hoc contentum. Etenim

in his quoque reperitur haud rarò aliquid, quod ineptas reddit foeminas ad *lactationis* officium. Quod si enim illæ nimium protuberent *amplitudinemq;* insignem possideant, angusto tenellulorum ore apprehendi, aut saltim diutius fugi nequeunt. Cumque insuper hujusmodi papillarum *turgescencia* rarissimè statim à principio lactationis adsit, sed demùm ex longâ illarum sollicitatione fiat, lactis *etatem*, ac consistentiam crassam non malè ex ipsis quoque suspicamur. Nec aliter ex oppositæ magnitudinis papillis h. e. nimium *parvis & latitantibus* judicandum est; nam vel penitus non apprehendit illas lactens, aut, non sine notabili indignatione, mox rursus amittit, quamvis in his, præprimis si *primiparæ* fuerint nutrices, spes adhuc supersit, instrumentis convenientibus, hinc inde à Medicis descriptis, aut suctione continuatâ, illas tandem augmentum & magnitudinem necessariam acquisituras. Imò & paululum *majoribus* papillis, *assuescieri* temporis tractu infantes posse, quotidianâ discimus experientia.

§. XIII.

Sed sunt quoque, qui ad *colorem eminentiarum* harum attendere jubent; quod si enim eæ non eleganter *rubræ*, aut saltim ex *rubro pallidæ* cernantur, morbosam esse nutriculam, pronuntiant, citantes in fidem hujus *Hippocrat. Popular. Sect. V. & Wedel. Phys. Sect. III. cap. 23.* Neutiquàm tamen perpetuæ veritatis regulam esse puto, cum ab *etate, vitæ genere ac temperamento* nutricum, nec non ab infante *fortius* nunc, nunc *blandius* fugente, aliisque infinitis circumstantiis, etiam in perfectè *sanis*, mutationes colorum notabiles admittant *papillæ*; hinc *ruber* earum color, unâ cum aliis signis equidem notam esse bonæ nutricis, admitto: sed versâ vice aliam ejus faciem, quàm hanc, sufficiens dare signum, eas lactationis munus non ritè ornaturas, minimè credo.

§. XIV.

bonitatis nota.

Pergo nunc, his præmissis, ad *lactis* ipsius *bonitatis* notas. Minimè enim omne fluidum, quod ex his scatebris propullulat, aptum ad infantis alituram esse, quin statim ac tantillum à regulis *naturæ*, vel in *quantitate*, vel in *qualitate*, istud recedat, ipsam nutricem *culpabilem* reddat. Clarius quò hæc pateant, veniat sub
examinis

examinis incudem, primò ejus *quantitas imminuta* & deficiens; ubi nimirum tanta lactis *copia* haud suggeritur, quanta, ut satisfiat *fami* & *siti* tenelluli, aliàs requiritur. Ne tamen in dicendâ de *lacte imminutô* sententia nimis forsan videamur *rigorosi*, in fontesque nutrices aliquandò repudiemus, signa ejus satis certa habebimus, si infans, licet satis diu pependerit de mammis, *satiatus* tamen haud quaquàm sit, sed ejulatum importunum usque edat, donec aliud quodcunque *alimentum* aut *potulentum* ipsi fuerit ingestum. Quod si verò *à priori* addiscere hoc vitium velis, mammæ semper exsuccæ, flaccidæ & pendulæ id tibi in his dabunt. Nec patiaris te decipi ab egressu aliqualis copię lactis, quàm mammarum *compressione* aut mulctu sibi astutæ hujusmodi foeminæ conciliare solent, de *inopiâ* lactis suspectæ. Utut enim à tali mammarum compressione sæpè lac erumpere cernatur, cum *salto*, aut effluat ad aliquam quantitatem, nil tamen prætereà, & sæpè ne guttula quidem intus insuper latitat, sed penitus exhausti ac siccati isti sunt fontes. Unde ad perspiciendam hanc farraginem, bonam quantitatem lactis ut mox *unâ vice* emulgeat, jubeatur.

§. XV.

Prætereà observandum quoque est in determinandâ *insufficiëntia* lactis, num illa nutrici accidat circa *lactationis initium*; quò in casu, animus non penitus abjiciendus est, cum viæ tum temporis adhuc *angustiores*, & infans nimium *debilis*, nondumque exercitatus in suctione fuerit: modò etenim ille strenuè sollicitet fontes hos, ita temporis tractu dilatabuntur *tubuli* & *canales* lac ducentes, ut *copia* posthac necessaria, facile prodeat. Quod si autem *extra* hoc tempus exsuccæ videantur, magis suspecta erit ista nutrix. Inquirendum tamen & tunc venit, nùm penuria *alimentorum*, in specie verò potûs, aut infantis *insatiabilitas* culpam habeat, nùm verò *morbus* aliquis adsit aut immineat, *chylicationem* impediens. Quod ultimum penè solenniter in *mammis*, ex lacte prius observatur, quàm ulla alia in parte. In *tribus* siquidem prioribus casibus, succurri adhuc potest malo, vel *copiosioribus* aut *evchymis* alimentis infanti simul oblatis; ast in reliquis, non tuta erit fides, cum

nil facilius contingat, quàm ut *morbificam* materiam insons fugat
pulsio.

§. XVI.

Sequitur lactis *abundantis* consideratio. Rariùs equidem eà
de causâ nutrices repudiari facile admitto, cum juxta vulgi opini-
onem, *excellèntia* & prærogativa illarum potius probetur inde.
Liceat nihilominus mihi id asserere, & has non minus quàm prio-
res haud possidere omnes *bonitatis* notas: nam aut *debilis* est la-
ctens, aut *robustus*; si *debilis*, non deplebit aut *exhauriet* mammas,
sed semper *copia* lactis remanebit in illis, quæ posthac ex *morâ*
diuturniori congrumatur, *vappescit* & corrumpitur, adeò, ut in
subsequentibus suctionibus, non nisi admodum *vitiatum* elicia-
tur; quod si verò *robur* majus adsit in infante, tum majorem
quàm par est luxuriantis hujus fluidi *copiam* ingurgitat, unde in-
terdum subitanæ, & non rarò lethales *epilepsie*, *suffocationes*, alii-
que gravissimi morbi posthac nascuntur certò certius, nisi super-
fluum istud sagacis naturæ beneficio brevi post *vomitum* iterum e-
ijciatur, uti rectè id annotavit illustris Autor *Medicinæ mentis &*
corporis. Quapropter ad *abundantiam* hanc lactis quodammo-
dò *imminuendam*, *tenuis* diætâ, & evacuantia, imprimis dein *Venæ*
sectio vel *Scarificatio*, in pedibus adornanda, & pro impediunda
corruptione lactis in mammis stagnantis, ut *emulgeatur* istud vel
alio adhibito apparatu depleatur, suadendum est seriò.

§. XVII.

Imò verò *abundantis* nimium Lactis *depletio* crebra, non
soliùs *corruptionis* præcavendæ gratiâ, institui debet; Sed omninò
propter aliud incommodum, *novis* Nutricibus valdè familiare,
quod *D. Præses* in Illustrissimorum Infantium Nutricibus, aliquo-
ties deprehendit. Hæ, è rebus tenuioribus quidem venientes,
interim benè *sane*, & infantes *robustos* & *semestres* plus minùs,
hactenus alentes, *scatebant* perpetuò Lacte, & *affluebant*. Cum
verò ea communiter sit superstitio, ut mulierculæ quæ aularum ni-
dores sectantur, pro inquinamento ferè habeant, si Nutricis infans,
ubi semel *illustris* puerulus mammam arripuit, eandem ulterius
attingat; Fit inde ordinariè, ut *insufficiente* illa Evacuatione,
quam

quam *tener* recens natus infans, præ antecessore suo *robusto* & *quadrato*, perpetrat, restitatio residui, & inde, in *robustis* atque *sanis* foeminis, *regurgitatio* & *Palindrome* sequatur, ut fortè *tertio* aut *quarto* die, omne Lac perfectè *evanescat*, & *siccæ* hæreant Mammæ. Quod quidem, licet fatuæ *maleficio* invidarum cum ejulatu adscribant, reverà tamen non nisi dictam, habet causam: Adeò ut Foeminæ lactantes, si *ablaetato*, aut *mortuo* infante, lac *discussum* cupiant, vix meliore methodo scopum suum assequi valeant.

§. XIIX.

His itaque absolutis, devolvimur ad considerandas *qualitates* lactis genuini, quæ sunt, ut habeat in se debitam *consistentiam*, naturalemque *colorem*, *saporem* & *odorem*. Cum autem omnium sæpissimè ex *inspectione* lactis, de *ejus* & per consequens quoque *nutricis bonitate*, cogamur pronuntiare, meritò fufius signa ista perpendenda erunt. Faciam hinc initium à *consistentia*, ad quam dijudicandam suadet *Oribasius*, ut portioni ejus è mammis expressæ, aliquid *coaguli* vulgaris admisceatur; quod si enim major pars feri facessat, *minima* sub forma *casei* relicta, debitam exin consistentiam concludendam esse: secus si contrarium contigerit. Aliud signum suggerit *Aëtius*, nempe ut *filum sericeum* aut cannabinum lacti immergatur, & observetur, num æqualiter lateribus ejus, num verò *glutinis* ad instar adhæreat, vel num *omne* mox rursùm delabatur, *prius* enim consistentiæ *debitæ*, *alterum* lactis nimium *spissi*, & *tertium* *excessivè* tenuis erit signum. Alii jubent, ut guttula lactis vel *dorso unguis*, vel *vitri* aut patinæ convexitati, imponatur, nam si tunc intra *terminos* proprios, & quidem *firmiter* maneat, utut *invertantur* aut inclinentur unguis vel vasa dicta, nimis *spissæ* erit consistentia; si verò *diffluat* celeriter, *oppositum* aderit vitium: quandò verò *pedetentim* locum suum priorem deserit, laudabilis erit ejus compages.

§. XIX.

Insuper tamen ipsius lactis, si mihi ita loqui licet, *etas*, de ejus *consistentiâ* suspicionem movere potest. Semper enim in nutritibus, quæ non multum *retro* matres sunt factæ, consistentia ma-

gis *fluida*, & è contrario, *crassa*, observatur, si jam per aliquot *mensēs* aut annos officio tali præfuerint. Deinde *alimentum*, quò utuntur nutrices, ejusque *copia*, signa quoque dabunt *consistentiæ* exin oriundæ lactis. *Expepta* enim, largâ manu ingesta, uti sunt *juscula*, *pulmenta* ex farinâ *triticeâ* aut *secalina*, *milio*, *oryza*, *lacte*, *ovis*, aliaque hujus generis edulia, potus verò *parcior* aut *crassior*, uti sunt plures *cerevisiæ* lupulatæ, assumtus, in nutrice *sanâ* certò generabit *chylum*, & per consequens etiam *lac*, *crassum*; sicuti ex opposito, *difficilioris* aut nullius chylicationis *alimenta*, vel quæ non sufficienter *gelatinosas* aut *butyraceas* in se habeant partes, cum *potu multo* tenui assumpta, ut *chylum*, ita *lac tenue* & fluidum dabunt.

§. XX.

Colorem lactis quod concernit; ejus *candor* naturalis cunctis est notus, ita ut etiam ab illo quædam *albedinis* Classis, *lactea* dicatur. Velim tamen id notetur, utut in quam plurimis *brutis*, *domesticis* non minùs quàm *feris*, imprimis tamen in *bubulo*, *caprillo*, ac *ovillo* lacte, se se talis *albisima* facies offerat, tamen in *humano* non semper, imò rariùs, adest, utpotè quod potius ad *luteum* & *cæsum* inclinât solenniter. Tali proinde sub palliò, si se offerat *Lac*, nil planè alit monstri. Veruntamen si insigniter *flavescat*, *sinigriceat*, *viridescat*, *rubrum*, vel *saphirinum* colorem, in se ostendat, procul discedant ac removeantur penitus nutritiæ istæ, cùm nil sit certius, quàm quod integra haud sit textura lactis hujusmodi, sed ex maximè corruptis humoribus talem promanasse. Subinde tamen, licet rarissimè, ex *alimentis* aut *medicamentis*, colore notabili imbutis, mutuo sumit illos colores *lac*, quale quid de *rhaborbaro*, & *vino* supra *cerasa* recentia infuso M. N. C. Dec. II. A. VI. pag. 27. testantur. Unde tunc demum ferendum hoc est judicium, quando *diu* colorem hujusmodi retinet atque servat.

§. XXI.

Sapor lactis in naturali statu gratus admodum est, palatoque tenellulorum maximè arridens, hinc vulgò de rebus *sapidis* dicitur: *Es schmeckt so gut wie Mutter-Milch*. Ergò lac genuinum non suggerunt nutrices, quod degustatum vel *salsedinem* notabilem,

lem, instar sc. *salis culinaris*, vel *acido-salsum*, *austum*, *amari-*
cantem, aut quemcunque alium, vel *simplicem*, aut magis *mixtum*,
 in linguâ relinquat saporem. Nam si tale misellis vel *insciè*, aut
consultò exhibeatur, proh Deum! quibus & quàm diris non ex-
 ponuntur subito affectibus, cùm hostilia admodum & tantum non
 exitiosa sint quæcunque salia *acria*, tenellulis his corporibus; ita
 ut nec levem ejus attractum, nisi gravissimè, ferant. Si forsan
 dubitas, provoco ad Salia volatilia, quorum una sc. vel altera tan-
 tum gutta, tali tenello subjecto exhibita, miras faciei contorfiones
 & penè totius generis nervosi irregulares motiones conciliare apta
 est, si minus diluta, respirationi officiant, & palatum infantis gra-
 vius feriant. Provoco etiam ad *aphthas*, *tormina ventris*, *Epile-*
psiam, *alvi fluxus*, *intertriginem*, *crustam lacteam*, mictum acerri-
 mum, partes proximas excoriantem, aliosque infantiles morbos,
 quibus brevi post tale *lac vitiatum* assumptum, etiam à Cibis nimis
 salitis nunc & tunc solum nascens, implicantur, mireque torquen-
 tur.

§. XXII.

Tandem quod lactis odorem attinet, genuinus omnium con-
 sensu est, rectusque si *nullus* fuerit. Sunt equidem quidam e-
 munctoris & excellentioris naris, qui suum *specificumq;* odorem
 lacti inesse asserant, & memini me à quodam virò fide dignò, au-
 divisse, antè aliquot lustra sibi notum fuisse *villicum*, qui *naribus*,
 admoto lacte, non solum *caprillum*, ab *ovillo*, ac *bubulo*, *secernere*,
 sed quod penè supra fidem aut saltim naturales vires videtur, anima-
 lis quoque *colorem* poterat determinare. Facile itaque & huic fu-
 isset, *morbosum lac* à laudabili distinguere. At enim verò cùm
 excellentiam hujusmodi non omnibus inesse voluerit *naribus* Sum-
 mus Rerum Conditor, satis erit, si olfactus organo saltim *notabiles*
 distinguamus *anomalias*, odoris ratione in lacte occurrentes, uti
 sunt si spiret *acidi* quid, aut *putridi*, planeque *cænosi*, quod sæpè
 notatur post moram aliqualem in *mammis*. Etenim absolutè est
 impossibile, ut fluidum hoc, ex partibus adeò *diversis*, *pinguibus* sc.
 seu *butyraceis*, *salinis*, *aqueis caseosisq;* compositum, sustinere
 diutiùs digestionem possit, quin ex actione *salium* in *sulphura*,
 odores

odores exsurgant diversi, fluidumque isthoc totaliter tandem inver-
tatur & *destruatur*. Non igitur miror ulterius, si lac è mamma
inflammata, aut saltem ex *tumidâ*, aut *nodis* hinc inde obsitâ, in-
fantes fugere detrectent, sæpè enim tam *acidus* aut alius insuetus
odor tùm inest, ut etiam mulierum *suctricum nares* satis alias ob-
esæ, illum ferre haud valeant. Nec absolum est, profundius,
h. e. in visceribus latitante fomite mali, peregrinum quendam
odorem lacti communicari posse, cùm mihi constet, ex relatione
Medici cujusdam in *Phthifica*, aliaq; quæ inveterato *uteri rheu-*
matismo laborabant, lac *fætore putri laginoso* exactè simili fuisse im-
butum, qualem *sordes* ab his excretæ spirabant. Et quæso quid
notius est, quàm odores *alimentorum* lacti imprimi: si dubitas ad-
move, quæso, tale naribus recens mulctum quod dedit vacca *allia-*
ria, vel *ursino allio* aliquandiu nutrita, & si torpidus non planè tibi
fuerit odoratus, *alliatas* quasdam exhalationes nares tuas verberare
annotabis. Ut igitur concludam, nutrices, quarum maminae lac
præparant, *fætore*, alioque quocunque odore peregrino imbutum,
sint suspectæ, removeanturque ab hoc officio, si præprimis ex *visce-*
rum læsionibus, & diuturnâ morâ in mammis, pravam hanc dispo-
sitionem esse natam constet. Mitius vero tractentur, i. e. saltem
suspendantur à lactatione ad tempus, quæ ex *errore* in diæta, immu-
tarunt *odorem* ejus.

§. XXIII.

Sic, ni fallor, satis huc usque exposita sunt illa requisita nu-
triciæ, quæ tam in *organis* lactis *elaborationis*, quàm in ipso *pro-*
ducto, sensibus nostris sunt obvia, Licet autem satis sint decla-
rata omnia tamen plurima latitant adhuc æquè, imò magis necessa-
ria, sensibus nostris externis minus nota; adeò, ut etiamsi quis
lynceus planè foret, non tamen posset per cuncta examina circà
consistentiam, saporem, colorem & odorem adhibita, labem depre-
hendere sæpè maximam in lacte latitantem. Multa enim adhuc
sunt, quæ insensibiliter miscelam ejus naturalem corrumpunt, ad-
eoque in diversos morbos præcipitant pusiones tenellulos, aut mo-
res saltem & animum illorum egregiè corrumpunt.

Spirituum enim & fermentorum spiritualescentium, in lacte nutricum latitantium, vitia, adoptione in hæreditatem tenellulis cedere dudum conquesti sunt plures antiquorum & recentiorum, tam Medicorum quàm Philosophorum. Non adducam probationis loco *Romulum* & *Remum* à lupa, *Jovem* à caprâ, *Cyrum* majorem à cane, *Telephium*, *Herculis* filium, à cerva, *Alexandrum* Priami ab ursa, *Peliam* Neptuni filium ab equâ educatos, mores post-hac bestiis his satis exactè conformes, possedisse, uti referunt *Ælianus* Rar. Histor. Lib. XII. cap. 42. *Jul. Cæs. Baricell.* in Hortul. Genial. pag. 268. *Philipp. Camer.* Hor. Subciv. Cent. I. cap. 75. Novi enim à quibusdam negari hos enutritos fuisse à bestiis, sed *fæminas* nominibus tantum his insignitas, curam illorum habuisse, prout id potissimum probant de nutrice *Romuli* & *Remi*, quam *Accam Laurentiam* nominatam, uxorem *Faustuli* pastoris fuisse perhibent, lupæ verò titulum acquisivisse propter quæstum corporis. Similiter de nutrice *Jovis* referunt, non capram, sed filiam *Hermionii Attalorum* Regis, *Amaltheam* dictam extitisse, confer. *Plinius*, *Livius*, & *Natalis Comes* Mytholog. cap. 2. Lib. VII.

§. XXV.

Ne igitur cum larvis pugnare deprehendar, alia adducam exempla, refert *Diodorus* Lib. II. de Cæsaris *Tiberii* Neronis Imperatoris nutrice, eam multibibam fuisse; & ejus Antecessoris *Caligule*, nutriculam, quò promptè arriperet pusio mammas, sanguine illinire eas, in consuetudine habuisse: unde factum, ut primus insatiabili bibendi appetentia, per universam laborarit vitam, adeò ut frequenter à Romanis non *Tiberius Nero*, sed *Biberius Mero* dictus fuerit. Alter verò tam sævus & ferox extiterit, ut non multa solum homicidia, propriâ patrârit manu, verum aliquandò optarit, ut toti humano generi unicum esset collum, maxima enim cum voluptate illud se præcisurum. Quid quod *Helmontius* testetur, Tract. de Infant. Nutrit. pag. 622. se observasse sæpius salaces, furtivas, avaras, iracundas, aliisque perversis moribus præditas, in lactentes infantes deduxisse pravos hos mores. Et quid multa! tota dies asserti hujus veritatem tristem comprobat, dum miseri pa-

rentes, non sine suspiriis & lachrymis in filiis & filiabus corruptissimos *animos* deprehendunt, à *nutricibus* in illos derivatos. Adeò ut nulla ulterius adducere exempla necessum putem, quæ aliàs facile etiam ex *brutis* peti possent, quorum ferocia mutatur cum *mansuetudine*, & versâ vice *mansuetudo* cum *ferocia* unice, ex lactis diversi usu, in educatione adhibito.

§. XXVI.

Summò igitur cum studiò in seligendâ nutrice ejus *animi mores* observandi sunt. Et licet non exactè ad regulas moralistarum sint formati, quod vix in hac mortalitate expectandum: satis tamen erit, si modò fræna injicere animi insultibus valeant, nec nimis *prone* sint in admittendis pathematibus, nec perseverantes in illis. Imprimis verò est necessum, sint *patientes* & mansuetæ; non enim leve opus est, per unius anni ad minimum spatium, unice penè inharere *Lactationi* ac *nutritioni* infantis. Omnia enim decenter, & suo ordine absolvenda sunt, si munere demandato cum laude fungi velint. *Initium* certè lactationis res est laboris & patientiæ multæ, nam stupidus pusio, sæpè difficulter apprehendere incipit mammas, hinc opus habebit nutrix vel *Colostrum*, si *puerpera* fuit, sapore ingratum prius emulgere: aut alieno lacte, vel *amygdalino*, aut quodam *syrupo*, areolas illinire, aut comprimendo *papillas*, osculo ejus lac instillare, ut sc. *sensu* discat, istis ex collibus prodire fluidum, quod sitim famemque cum gratiâ lenire possit. Deindè patientiâ opus habebit in progressu, frequenter enim marmæ exhibendæ sunt infantibus primis à partu mensibus, sc. omnibus *biboriis*, post tres verò, vel quatuor menses, *sexies* aut *septies*, postmodum verò bis vel ter, singulis nycthemeris. Et quis enarrabit molestias cunctas, quas devorare cogitur, dum *papillarum fissuras*, ex suctione forti, pati cogitur, vel pulsem ori infantis indere, aut eum à *sordibus* purgare, *cunas* pro provocando somno motitare, aliisque sexcentis muniis ad curam recens natorum necessariis præesse.

§. XXVII.

Postmodum & *animi Pathemata* aliâ coërcere discat, certissimum enim est, nil magis nocere lacti, quàm *furiosam* & *Erynnicam*

cam intemperiem, seu ut clariùs loquar, excandescentiam & vehementem ab *irâ* animi Humorum & commotionem. Subitò enim corrumpitur nobilis iste liquor, ut penitus ejus texturam inversam, & ex alimento in venenum mutatam deprehendas. Paulò enim post, *tormina ventris, Agrypnia, Inquietudo*, imò & *Epilepsia* ut plurimùm sequuntur. Dico ut plurimùm, nam rarissimis exemplis annumerari debet, si forsan lac tale non noceat, qualem nutricem conductam, ipse novi, quotidianis iisque enormissimis excandescentiis, minimè tamen lac suum corrumpentem: Nisi fortè *satiatio iræ* huic magis profuit, daß sie den Zorn ausgelassen.

§. XXIIIX.

Fugiat etiam *mærorem* tristemve severitatem, cùm inde lac *coaguletur & inspissetur*. Omnium verò maximè *Terrori* resistat, cùm, quò magis vehemens iste fuerit animi motus, eò major tristiciusque imprimatur inde lacti effectus, & maximè *pavoribus & Epilepticis motibus* exponat Infantes. Quoniam verò vix inter mortales ullus reperitur, qui horrida objecta, ex improvísò oblata animo tranquillo & placido excipere possit, ferenda quidem & excusanda hæc animi imbecillitas est, modò id observetur, ne prius exhibeat fugendas mammas, quàm ad minimùm spatium quatuor vel quinque horarum emensum sit, *omneq; lac*, quod *tempore terroris* *inerat* jamjam mammis, vel à *cane* juniore, aut aliis *instrumentis*, aut sollicità *expresione*, fuerit *evacuatum*, simulq; remedium, coagulatum lac resolvens, adhibitum, & assumptum fuerit.

§. XXIX.

Ulterius commendatam sibi habeat *temperantiam*, sive in assumendis alimentis, sive in *aeris* admissione. In *assumendis* ea propter fugiat ceu angvem, copiosa *acida, acetaria* putà, *brassicam muriaticam, vina acida* &c. imò & facilè *acescentia* v.g. *dulcia & mellita*; concrescit enim ab illis lac & in coagulum abit, summè postmodum infantibus noxium, dùm corrumpit & precipitat *caseosas* partes à *butyraceis*, roditque sæpè satis importunè infantum interanea. Quod ultimum contingit quoque, si nimium *salitis*, fumoque induratis delectetur, aut *acrimoniam* quandam in se habentibus, quorsum in specie spectat *raphanus rusticanus*,
C 2 à cujus

à cuius esu semper *tormina & inflationes* infantibus esse natas observavimus. Eadem quoque ratione *frigidus potus*, imò *frigida deambulationes nudis pedibus, denudationes* brachiorum, *mammarum, &c. tenerioribus* infantibus præsentissimè infesta observantur.

§. XXX.

Circa aerem enim observatur, temperiem lactis alterari notabiliter in mammis, tam à nimia ejus *caliditate* quam *frigiditate*. Non ita pridem ipse id annotavi in quadam conductâ nutrice, quæ utut turgidissimas à lacte haberet mammas, omne tamen amisisse penitus, postquam pro abluendo corpore per bihorium *caldariam* occupasset cellam. *Frigus* verò liberè ad mammas admissum, non solum *repellendo* inhibet notabiliter secretionem lactis, sed quoque *coagulando*, aut si mavis *congrumescendo*, fluidi hujus texturam lædit enormiter, hinc pesimè sibi, alumnisq; suis consulunt eæ nutriculae, quæ ex petulantia vel incuria nudatas mammas gerunt, aut saltem dum lactant, diutiùs aspero cœlo ac frigido exponunt.

§. XXXI.

Ultimò omnium decet nutricem temperantia in Venere. Quamobrè verò ultimo loco hanc virtutem postulem non est, ac si hanc animi moderationem non adeò necessariam putem ac reliquas recensitas, quin potius eam primo loco inter omnes ponendam existimem. Sub hac temperantia in Veneris opere volo, non solum concubitus, s. ab ipso imprægnentur nutrices nec ne, verum quoque desiderium & *orgasum* venereum, qui, æque imò sæpè magis adhuc nocivus est, quam ipse repetitus congressus. Adeoque insufficiens color iste mihi videtur, quò quædam matres, lactationi natorum se subducentes, factum hoc incrustare solent, quod scil. id faciant, ne cum ad illa officia conjugali lege invitentur, ab illa consuetudine cum viro, quam vix evitari posse dicunt, lactis temperiem immutent. Quasi sc. fœminæ haud nuptæ, venereis furiis agitatae, etiam citra cohabitationem viri non æque corrumpant liquorem hunc nutritium? Et quid ni corruerint illum solis lascivis cogitationibus aliisque similibus actionibus, cum fluxus mensium modò, præter morem solennem accidens

nutri-

nutricibus, enormiter statim bonitatem lactis lædat, & ad vociferationes, inquietudines, pluraque alia symptomata disponat tenellos: observantur verò præcipuè paulò *teneriores* infantes, post actum matris lactantis talem, non solum *languescere* atque *inquietudine* affici, sed etiam lac ferè *revomere*.

§. XXXII.

Sic proinde mores observandi sunt in nutricum delectu. Sed habenda quoque est ratio *corporis*, ejusque constitutionis in illis. Repudientur igitur nutrices *valetudinariae*, adhuc manifestis *morbis* laborantes, sive sint ex classe illorum, quibus spiritus, vel solidæ, aut fluidæ partes, vel omnes simul, subinde laborant. Cum enim œconomia totius corporis turbata plus minus in illis reperiatur, non aliud nisi notabiliter vitiatum lac secerni & reddi isthoc in statu potest. Imò ne *senescentes* solum, licet de cœtero satis vegetæ & sanæ nutrices, provinciæ huic cum laude præesse posse firmiter mihi persuasum habeo, cum naturale corporis decrementum in his succos laudabiles non videatur polliceri, hinc observatum est etiam à quibusdam, infantes à talibus enutritos, maturius exolescere, & corpora illorum toto vitæ decursu imbecillia admodum remanere. Conf. *Weinrich de Ort. Monstr. c. 15.*

§. XXXIII.

Antè omnia verò in hodiernâ non magis *morum* quam *Corporum* Epidemiâ corruptione, benè cavendum, ne Nutrices, de *meretricum* censu communiter petendæ, *Venerea Luis* inquinamenta Corpori suo immersa gerant, eaque miseris infantibus affricent. Cujus generis, ut profectò non ita rara sunt specimina, ita meminit præcipuè unius *D. Praeses*, ubi *puellula, militaris prostibuli* lacte in infantiâ aliquandiu sustentata, satis sana atque vegeta apparuit, ad *septimum* usque annum: ubi derepente hinc inde in partibus, carnosiss æquè atque tendinoso-ossis, pluribus *steatomatibus* correpta, post multa remedia, imò ipsam *Salivationem*, bis & diu repetitam, denique tamen *hectica* interiit, *steatomatibus* non persanatis. Neque verò *scurbuticis* manifestioribus, & quidem strictè talibus, impuritatibus, onerata sit: A quali similiter nutritum *nobilem* Infantem vidit *D. Praeses*, qui ita à cunis usque exquis-

litissimè *Scorbuticus*, perpetuis *maculis violaceis*, imò *cerasi acidi* colore nigricantibus, & *latitudinem* mediocris *cerasi æquantibus*, obsessus, membris *distortus*, dentibus partim *nigris*, partim *elapsis*, *mutus*, & *simia* vetulæ, quàm *homini* similior, vixit ad *undecimum* usque ætatis annum quo tamen *ulna unius* cum *uno quadrante*, longitudinem, vix excessit, & denique mortuus est. Quæ exempla sanè cautionem suadent.

§. XXXIII.

Sed satis hæc dicta sunt de *Notis Nutricis Bonæ* in genere. Binis nunc verbis, antequàm finem huic labori imponam, in animo quoque habeo, adjicere specialia requisita, de earum respectu hujus scilicet vel illius infantis. Uti enim non omni pedi omnis calceus adaptatur, aut omnis arbor omni terræ inferi potest, sic absurdissimum est quamvis nutricem cuivis infanti nutriendo dare. Sed requiritur, ut corpusculo ejusque texturæ teneræ & molliori respondeat lac suppeditatum. Sunt igitur non pauci Medicorum, qui ea propter summopere urgent, ut ipsa *mater* in se suscipiat hoc officium, aut quod ab antiquis *Alzarrhavius*, inter *Arabes Medicos* facilè Princeps, in libro *Theoricæ & Practicæ Tract. 26. cap. 3.* svadet, ut *nutrix* sit ex *necessariis & cognatis puerperæ*, tale enim solùm, non aliud, nutrimentum, conforme esse texturæ corporis infantum putant. Nihilominùs cùm non omni tempore consilia hæcce locum inveniant, sed innumera reperiantur obstacula, quæ nec ipsas puerperas, nec sanguine junctas admittant subinde, satis erit, modò *nutrix* adhibeatur quæ non à longò tempore peperit.

§. XXXIV.

Nam *serosum* tale fluidum, quod ex mammis harum provenire solet, apprimè convenit *etati* huic ratione aquosarum juxta ac salinarum particularum intùs conclusarum; utpotè à quibus *sa-*burra illa, ex atro viridicans, quæ communiter *Meconii* titulo salutatur, & penè ex toto intestina recens in lucem editorum, infarcire solet, ad excretionem feliciter disponitur. Quod si tamen non impetrari potest nuper facta puerpera, sufficiet, selegisse nutricem, cujus lac moderatè *tenue fluidumque* possideat temperamentum. Excoctum etenim magis crassumque & spissum, haud conve-

convenit recens natis primo haustu, parit enim *obstructiones* alvi, *inflationes* abdominis, *suffocationes*, sæpèq; mortem, cùm nullo modo viscera hæc tenerrima, ferre possint *nimis nutritivum* hujus modi lac. Consultum est, ut tales nutrices largiùs bibant.

§. XXXV.

Non inconsultum quoque est, annotante *Pechlino*, *Obs. Physico-Medic. pag. 108.* habitum corporis etiam in nutricibus observare, nùm sc. iste respondeat *germane matri*, si enim similia, quoad partem maximam, h. e. conformationem & magnitudinem adsint membra, aut partes transcolationibus inservientes, non adeò disconvenient in se ratione texturæ humores in illis secreti, hinc si *junceæ, teneræ & delicatula* fuerint puerperæ, seligantur quoque similes *nutriculæ*; si verò *robustæ*, habitiores & *obesæ* fuerint matres, convenient quoque nutrices tali habitu præditæ. An etiam quoad faciei criniumque colorem, uti aliqui putant, harmonia matris & nutricis requiratur, non facile dixerim, quemadmodum nec nutrices, *capillis ruffis* ornatas, penitùs ineptas esse ad hæc officia subeunda, credo, uti *Mauriceau* Tr. *von Krankheit der Schwangern* p. m. 395. docere non erubescit. Ratio enim ejus, quod nempè *nimis calido* præditæ sunt temperamento tales, est petitio principii. Nisi igitur graviora adsint impedimenta, sententiam tam rigorosam misellæ hæ non videntur mereri. Magis notatu dignum illud nutricis bonæ requisitum mihi videtur, quod idem Autor c. l. adjicit circa sermonem ejus, ut nempè vox sit *svavis & articulata*, infinita enim ad sunt testimonia, corruptam ab initio *loquelam* in infantibus esse à *Balbutie*, *Blesitate*, alioque nutricum *linguæ* vitio, sic ut in sequentibus temporibus, vix & ne vix quidem, maxima licet adhibita diligentia, potuerint emendari.

§. XXXVI.

Hæc dixisse de *Requisitis Bonæ Nutricis* sufficiat. Ergò vela contrahentes,

Tendendo ad portum superatas linquimus undas.

Prius tamen quam id fiat, DEO Ter Optimo Terq; Maximo, pro viribus concessis laudem decernimus gloriamq; decentem.

F I N I S.

COROLLARIUM.

Frustra esse in Podagra Topicorum usum, quia vel stupefaciant tantum, vel repellant materiam, vulgò solet jaçtari, neque refragor quidem, circa plurima hujus generis remedia Experientia tristi. Sed si magis eventilent, & quasi ad exhalationem promoveant acrem materiam, abbreviant & tollunt tunc Paroxysmum cum euphoria. Hujus certè efficaciæ prostat mihi Liquor Antipodagricus præstantissimus externè adhibendus, quamvis & internè cum fructu usurpandus, qui dolorem omnem & Paroxysmum intra 18 vel ad summum 24 horas tollit cum euphoriâ, neq; repellit, neq; aliud incommodum causatur: tollit quidem modò paroxysmum, sed si recurrente illò sæpius adhibetur, etiam potens est causam destruere immediatam, virtute suâ intrinsecâ huic causæ contrariâ, præprimis si causæ occasionales, quantum fieri potest, evitentur; Hujus liquoris vix datur similis, & paucis hucusq; notus, de cujus tamen virtute celeberrimâ testatur Experientia multivaria, ut & agrotantes, hoc morbo laborantes, non pauci.

AD Laurum Medicam dum doctus & arte peritus
Adspiras, satis est, HALA, LICEBIT, ait.
Gratulor, & multos fructus precor arte medendi
Edas, & contrà commoda multa feras.

Clariss. Dn. Candid. scripsit amicâ manu

PRÆSES.

L Ipsa te docuit: clarissima te Hala coronat:
Gratatur studii præmia uterque locus.

l. mç. apposuit

D. MARTINUS FRIDERICUS Grieser
Prof. P. & Facult. Medicæ Decanus.

HOLLIVS haut vacuus; plenus virtutis honore:
Fortuna Medicus plenus inusq; fiet.

Hollio suo πολυφιλάτω f.

HEINRICUS ELIAS Hundertmarck
Med.D. & Civit. Zizensis Physicus.

